

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Realisatie insteekhaven en afmeergelegenheden Tank Terminal Europoort West

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

19 juni 2012 / rapportnummer 2659-34

1. Hoofdpunten van het MER

Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. wil voor het laden en lossen van zee- en binnenvaarttankers in Europoort een insteekhaven en aanlegkades realiseren. Aanleiding hiervoor is de aanleg en exploitatie van de Shtandart-Tank Terminal Europoort West. Voor de grondwateronttrekking voor de bemaling bij de aanleg van de kademuren is een vergunning op grond van de waterwet nodig. Voor de besluitvorming hierover door het Waterschap Hollandse Delta wordt een m.e.r.-procedure doorlopen.

De Commissie voor de m.e.r. (hierna 'de Commissie')¹ beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

1. Een onderbouwing van de vormgeving en afmetingen van de insteekhaven en afmeergelegenheden, gebaseerd op het aantal scheepvaartbewegingen.
2. Een kwantitatieve beschrijving van de milieueffecten van de voorgenomen activiteit, de verschillende alternatieven en mitigerende maatregelen. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de geluidhinder ten gevolge van de aanlegwerkzaamheden en de grondwaterstanddaling die optreedt door de voor de aanleg vereiste onttrekking.
3. De insteekhaven en afmeergelegenheden worden aangelegd om de aan- en afvoer van olieproducten van en naar de in ontwikkeling zijnde Shtandart Tank Terminal te faciliteren. Voor beide voornemens worden aparte m.e.r.-procedures gevolgd.² Van belang is dat het MER voor insteekhaven en afmeergelegenheden:
 - a. duidelijk maakt in hoeverre beide voornemens afhankelijk van elkaar zijn en hoe zij zich tot elkaar verhouden in tijd en besluitvorming;
 - b. ingaat op cumulatie van milieueffecten van deze voornemens.
4. Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

De Commissie constateert dat de notitie 'Mededeling Voornemen, Realisatie insteekhaven en afmeergelegenheden Tank Terminal Europoort West, d.d. 14 maart 2012' (hierna de notitie R&D) een goede basis vormt voor het opstellen van het projectMER. Zij gaat ervan uit dat de alternatieven en effecten conform de in de notitie aangegeven lijn worden uitgewerkt. In dit advies doet zij in aanvulling op de in de notitie voorgestelde werkwijze enkele aanbevelingen.

¹ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

² De Commissie heeft op 15 maart 2012 een advies over het reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Shtandart -Tank Terminal Europoort West uitgebracht (document nummer 2618-30).

2. Achtergrond en besluitvorming

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

Werk dit uit zoals voorgesteld in de notitie R&D.

2.2 Beleidskader

De notitie R&D geeft een overzicht van de wet- en regelgeving die op de voorgenomen activiteit van toepassing is. Geef in het MER een overzicht van de daaruit voortvloeiende (harde) randvoorwaarden, criteria en uitgangspunten, waaraan het voornemen moet voldoen, waaraan de milieueffecten getoetst zullen worden en die een rol spelen bij de mogelijke keuze tussen alternatieven en varianten.

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor de watervergunning. Om de aan- en afvoer van olie met zee- en binnenvaartschepen te faciliteren worden door het Havenbedrijf een insteekhaven en aanlegkades aangelegd. Voor de tankterminal wordt –volgens de notitie R&D– een aparte m.e.r.-procedure doorlopen. Geef in het MER aan hoe de besluiten voor het onderhavige voornemen en de insteekhaven en aanlegkades zich tot elkaar verhouden (ook in tijd), wie bevoegd gezag is en of/hoe de m.e.r.-procedures op elkaar worden afgestemd.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Voorgenomen activiteit en alternatieven

De voorgenomen activiteit betreft de aanleg van een insteekhaven en afmeergelegenheden. Mogelijk wordt ook de Tennesseehaven bij het initiatief betrokken. Geef in het MER, zoals voorgesteld in de notitie R&D, een beschrijving van de voorgenomen activiteit en mogelijke alternatieven daarvoor. Hiervoor geeft de Commissie per onderdeel enkele aanbevelingen. De Commissie gaat ervan uit dat bij het ontwerp van de kades rekening wordt gehouden met voorzieningen zoals deze uit het MER voor de Shtandart Tank Terminal naar voren komen, zoals walstroom en voorzieningen voor het opvangen van lekkages.

Vormgeving insteekhaven

Geef in het MER een korte onderbouwing van de vormgeving en afmetingen van:

- de insteekhaven voor zeeschepen;
- de afmeergelegenheden voor de binnenvaart;
- indien van toepassing: de benodigde aanpassingen aan de Tennesseehaven.

De benodigde kadecapaciteit wordt bepaald door het aantal scheepvaartbewegingen. Geef daarom ook het aantal te verwachten scheepvaartbewegingen, uitgesplitst in zee- en binnenvaartschepen.³

Geef aan welke rol milieu-argumenten hebben gespeeld in de totstandkoming van het uiteindelijke ontwerp en of de beschouwde alternatieven onderscheidend zijn op basis van milieueffecten.

Aanleg varianten

De Commissie heeft begrepen dat de aanbesteding voor de aanleg van de haven via een Design en Construct opzet zal gaan. Om aannemers hiervoor voldoende ruimte te bieden zal het MER de bandbreedte van effecten in beeld brengen. Hiervoor worden realistische constructievarianten beschreven. Motiveer in het MER dat de gekozen varianten de bandbreedte beschrijven.

De Commissie adviseert om de uitkomsten van het MER –zo nodig – te benutten voor het stellen van de (milieu) voorwaarden bij de aanbesteding. Hier kan het bijvoorbeeld gaan om aspecten waar met mitigerende maatregelen een relatief grote milieuwinst gehaald kan worden.

Tankterminal

De insteekhaven en afmeergelegenheden worden aangelegd om de aan- en afvoer van olie met zee- en binnenvaartschepen naar de tankterminal te faciliteren. De Commissie constateert dat:

- besluitvorming over de tankterminal nog moet plaatsvinden;
- de insteekhaven en aanlegkades noodzakelijk zijn voor de aan- en afvoer van olie met zee- en binnenvaartschepen;
- er een wederzijdse relatie bestaat tussen de insteekhaven en de tankterminal.

Desondanks is ervoor gekozen om voor deze ontwikkelingen aparte m.e.r.-procedures te volgen (zie ook §2.2 van dit advies). Daarom wijst de Commissie erop dat de voornemens en cumulatieve milieueffecten daarvan in beide MER'en in overeenstemming dienen te zijn.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.⁴

³ Het betrekken van de Tennesseehaven is mogelijk van invloed op het aantal scheepvaartbewegingen.

⁴ De Commissie wijst erop dat zolang er geen besluitvorming over de tankterminal heeft plaatsgevonden, deze niet tot de autonome ontwikkeling behoort.

Ga voor ieder van de milieuaspecten na in hoeverre het nodig is om bij de effectbeschrijving ook rekening te houden met de nieuwe activiteiten of projecten in de omgeving. Het gaat daarbij om ontwikkelingen die mogelijk in cumulatie met het voornemen belangrijke milieugevolgen voor het studiegebied (kunnen) hebben. Als nog onvoldoende inzichtelijk is in welke mate deze activiteiten of projecten bijdragen aan de milieubelasting dan kan dit beschreven worden middels een meest realistisch/verwacht scenario en een “worst case”-scenario.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Het MER moet de bestaande milieusituatie en de gevolgen van de alternatieven in beeld brengen, de notitie R&D geeft hiervoor een goede opzet. Het detailniveau dient aan te sluiten bij het te nemen besluit. Maak bij de beschrijving van de effecten een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten.

Het voornemen omvat afmeergelegenheden aan het Calandkanaal en de Dintelhaven. Daarnaast wordt mogelijk de Tennesseehaven bij het voornemen betrokken. De Commissie adviseert de effecten hiervan in het onderhavige MER op zodanige wijze mee te nemen, dat de effecten van zowel de situatie met als zonder Tennesseehaven inzichtelijk zijn. Houd ook rekening met een gefaseerde aanleg of juist gelijktijdige aanleg.

In de volgende paragrafen geeft de Commissie in aanvulling op de notitie R&D enkele aanbevelingen voor de uitwerking in het MER. Aspecten die niet worden genoemd kunnen worden uitgewerkt zoals voorgesteld in de notitie R&D. Gezien de samenhang tussen de voornemens van het havenbedrijf en Shtandard heeft de Commissie hierbij aansluiting gezocht bij haar R&D advies voor de tankterminal. De Commissie wijst erop dat nautische veiligheid tijdens de operationele fase relevant is voor de vormgeving van de haven en onderbouwing van de alternatieven. Deze informatie moet ook in dit MER beschikbaar zijn.

De Commissie onderschrijft de voorgestelde aanpak om cumulatieve effecten van de voornemens van Shtandard (tankterminal) en het Havenbedrijf (insteekhaven en aanlegkades) in beeld te brengen.⁵ Zij adviseert:

- aan te geven in welke fase (aanleg/operationeel) cumulatie van milieueffecten optreedt;
- zo veel mogelijk gebruik te maken van dezelfde informatie.

⁵ Zie ook het groene tekstblok op pagina 17 in de notitie R&D.

4.2 Bodem en water

Geef aan welk grondwatermodel wordt gebruikt bij de effectbepaling en maak in het MER aannemelijk dat dit model bruikbaar is voor het berekenen van de effecten van deze lokale ingreep.

Breng in het MER in beeld of de verschillende graaf- en baggertechnieken kunnen leiden tot verschillende milieu-effecten (bijvoorbeeld op vertroebeling in het Calandkanaal). In voorkomend geval kan dit bijdragen tot randvoorwaarden in de aanbesteding.

4.3 Woon en leefmilieu

Lucht

Werk de gevolgen voor luchtkwaliteit uit zoals voorgesteld in de notitie R&D.

Geluid en trillingen

Ga in het MER in op geluidbelasting (en de duur daarvan) die door heiwerkzaamheden kan optreden.⁶ Geef aan of, en indien van toepassing, hoeveel woningen en andere gevoelige bestemmingen hinder kunnen ondervinden.

Geef aan of en in welke mate er trillinghinder kan ontstaan door de heiwerken. Maak hierbij onderscheid tussen woningen enerzijds en eventuele trillingsgevoelige bedrijvigheid in de omgeving anderzijds.

Geef aan wat de mogelijkheden zijn om hinder door geluid en trillingen te verminderen.

4.4 Natuur

Algemeen

Werk het aspect natuur uit zoals voorgesteld in de notitie R&D. Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied. Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen⁷ is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

Geef aan of en in welke mate er sprake is van cumulatie met het voornemen van Shtandard-Tank Terminal.

⁶ Ook de zienswijze vraagt aandacht voor eventuele hinder door de aanleg van de insteekhaven (geluid en trillingen).

⁷ Geef aan of het bijvoorbeeld gaat om verstoring door licht en (onderwater)geluid of (tijdelijke) vermesting en verzuring door deposities van stikstof.

Gebiedsbescherming

Geef de beschermde natuurgebieden in het studiegebied, zoals Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en gebieden die behoren tot de Ecologische hoofdstructuur (EHS), duidelijk aan op kaart.

Natura 2000-gebieden

Onderzoek, zoals beschreven in de notitie R&D, in een Passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.⁸ Besteed daarbij aandacht aan (onderwater)geluid, vertroebeling en verzurende en vermestende depositie (zie hieronder). In deze Passende beoordeling kunnen ook mitigerende maatregelen meegenomen worden. De Commissie adviseert – conform de notitie R&D – om de eventuele Passende beoordeling op te nemen in het project-MER.

De notitie R&D noemt als gevolg van het voornemen een (tijdelijke) verhoging van de stikstofdepositie. Stikstofdepositie is een belangrijke oorzaak voor de achteruitgang van de biodiversiteit in Nederland. Beschrijf in het MER de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities op in elk geval de in de notitie R&D genoemde Natura 2000-gebieden. Geef daarvoor:

- de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in het gebied;
- de voor verzuring gevoelige habitattypen en de kritische depositiewaarde;⁹
- de toename aan stikstofdepositie van het voornemen afzonderlijk en in cumulatie;
- de mogelijke (verdere) overschrijding van de kritische depositiewaarden;
- of, al dan niet in cumulatie, aantasting van natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied kan optreden.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De Nieuwe Waterweg en het Hartelkanaal behoren tot de EHS. Beschrijf de wezenlijke kenmerken en waarden van relevante EHS-gebieden. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op de potentiële kenmerken en waarden kan hebben. Hoewel externe werking formeel geen deel uitmaakt van het afwegingskader voor de EHS, dienen eventuele milieugevolgen voor de EHS wel op hoofdlijnen in het MER te worden beschreven.¹⁰

⁸ Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen. Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

⁹ De kritische depositiewaarden voor Natura 2000 habitattypen zijn opgenomen in H.F. van Dobben en A. van Hinsberg, (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra-rapport 1654.

¹⁰ Denk daarbij – indien aan de orde – ook aan mogelijke gevolgen door een tijdelijke toename van de atmosferische depositie. De kritische depositiewaarden voor de EHS zijn opgenomen in D. Bal, H.M. Beije, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg (2007): Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Directie Kennis, Ministerie van LNV.

Soortenbescherming

Het plangebied is een broedplaats voor veel vogels, waaronder beschermde soorten. Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt¹¹. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten en bepaal of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef indien verbodsbepalingen¹² overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Ga in op reeds gemaakte afspraken en maatregelen die (reeds) worden genomen om broedvogels uit het plangebied te weren.

5. Overige aspecten

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieuinformatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

¹¹ Op grond van de Flora- en faunawet en de daarop gebaseerde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen bestaan er vier verschillende beschermingsregimes. Welk regime van toepassing is, is afhankelijk van de groep waartoe de soort behoort. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende categorieën: tabel 1 (algemene soorten), tabel 2 (overige soorten), tabel 3 (Bijlage IV Habitatrichtlijn-/ bijlage 1 AMvB-soorten) en vogels.

¹² De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Bevoegd gezag: Dagelijks bestuur Waterschap Hollandse Delta

Besluit: vergunning op grond van de waterwet

Categorie Besluit m.e.r.: D15.2

Activiteit: Aanleg van een insteekhaven en aanlegkades voor het laden en lossen van zee- en binnenvaarttankers

Bijzonderheden: Aanleiding voor het voornemen is de aanleg en exploitatie van de Shtandart-Tank Terminal Europoort West. Voor de tank terminal wordt een aparte m.e.r.-procedure doorlopen. De Commissie heeft op 15 maart 2012 een advies over het reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Shtandart –Tank Terminal Europoort West uitgebracht (document nummer 2618-30)

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in Brielsche Courant van: 11 april 2012

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 16 april t/m 11 mei 2012

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 21 maart 2012

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 19 juni 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. ir. H.S. Buijtenhek

dhr. ir. C. van der Giessen

mw. drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

dhr. drs. F. Wijnants

mw. drs. F.H. van der Wind (secretaris)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie heeft de hierna genoemde informatie van het bevoegde gezag ontvangen. Deze informatie vormt het uitgangspunt van haar advies. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de Commissie een locatiebezoek afgelegd. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies:

- Notitie Realisatie insteekhaven en afmeergelegenheden Tank Terminal Europoort West, 14 maart, Royal Haskoning

De Commissie heeft kennis genomen van 1 zienswijze, die zij tot en met 10 mei 2012 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport Realisatie insteekhaven en afmeergelegenheden Tank Terminal Europoort West

ISBN: 978-90-421-3541-3

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

